

Соціолінгвістична трансформація норм міжкультурного спілкування в реаліях глобалізованого світу

*С. В. Новоселецька, Н. В. Шапран

Національний університет «Острозька Академія», м.Острог, Україна

*Corresponding author: E-mail: svtlana.novoseletska@oa.edu.ua

Paper received: 03.02.17; Accepted for publication 10.02.17.

Анотація. Важливим елементом міжкультурного спілкування, яке стало досить популярним за останні роки — це феномен глобалізації світу не тільки у сфері економіки, політики, але й у культурі та мовах, що втрачає свої цінності, набуваючи нових, більш відомих у сучасному світі. Тому у глобалізованих процесах етнічні правила та норми спілкування страждають від різноманітних змін, які вже стали універсальними у багатьох країнах і для багатьох людей. Такий вплив глобалізації має позитивні та негативні сторони, однодумців та опонентів. Фактори соціального контексту впливають на спілкування і надають йому культурних особливостей. Члени одних культурних груп, коли дякують, вибачаються чи вихваляють, часто відображають їхні цінності, досягнення і навіть зовнішність. Джерело міжкультурних спорів, які визначаються матеріалами міжкультурного дослідження — це соціолінгвістичний трансфер, котрий визначається використанням правил спілкування однієї культурної групи іншими. Це може виникнути у розмовах між інтерлокутами, котрі використовують іноземну мову за усіма правилами і нормами своєї рідної мови. Непорозуміння може виникнути навіть і під час спілкування людей з різними правилами мови. Соціолінгвістичний трансфер є важливим у процесі міжкультурного спілкування як умова розуміння мовленнєвої поведінки у певних культурних колах. Важливим є і процес формування концептів та теорій для створення загальної теорії мовного розвитку та його використання. Це об'єктивний процес, який має системний характер та охоплює усі сфери суспільного життя. Соціолінгвісти дослідили, що наслідки міжкультурних спорів виникають в макроконтексті мови, що має вплив на структурні обставини суспільства. Результати вивчення міжкультурного спілкування можуть використовуватися для покращення практики даного спілкування. Сповільнення результатів дослідження пояснюється тенденцією залишатися осторонь від визнання цілісності та рівноправ'я усіх культур, небажанням стати частиною досліджуваних культур. Важливо визнати, що погане міжкультурне спілкування породжує багато непорозумінь, навіть конфліктів. І навпаки, ті, хто знає багато про міжкультурне спілкування, суттєво впливають на його покращення. Дослідження міжкультурного спілкування мають певні труднощі, які визначаються факторами двох культурних систем.

Ключові слова: міжкультурне спілкування, мова, глобалізація, мовленнєва поведінка, культура.

Спілкування людей — це складний, багатогранний процес, який залежить від багатьох чинників, зокрема, етнопсихологічних особливостей мовця, спричинених національно-культурними чинниками. У сучасному динамічному світі встановлення та розширення міжнародних контактів є невід'ємною складовою життя. Необхідним атрибутом міжнаціонального спілкування є високий рівень не лише професійної майстерності та загальної культури, а й культури спілкування з іноземними співрозмовниками. Комунікація завжди відбувається в межах певної культури із використанням конкретної етнічної мови, неповторних мовних картин світу, а також законів спілкування, випрацюваних у межах цієї мови та культури. Потрапляючи в інше культурно-мовне середовище, людина фактично потрапляє в інший світ цінностей і законів комунікації. Це необхідно враховувати всім, хто спілкується з носіями інших культур і мов.

Ще один доволі важливий елемент міжнаціональної комунікації, який набув надзвичайної актуальності останні роки, — це явище глобалізації світу на рівні не лише економіки та політики, а й культури, яка дедалі частіше втрачає свої самобутні цінності в обмін на здобутки інших, більш поширених та відомих у всьому світі культур.

Актуальність даного дослідження полягає у тому, що в умовах глобалізаційних процесів етикетні правила та норми міжкультурної комунікації зазнають істотних змін, піддаючись тим формам спілкування, які вже стали універсальними та охопили широкі кола людей і навіть країн. Такий тотальний вплив глобалізації культури має як позитивні, так і негативні сторони, а тому має як прихильників, так і опонентів.

На сьогодні в якості одного з найбільш поширених аргументів у культурологічній критиці глобалізації звучить теза про експансію англійської мови, яка ніби розвивається за рахунок інших мов, сприяючи занепаду місцевих та національних культур. Англійська мова стала головним інструментом міжнародного спілкування і існує чимало причин історичного, економічного та політичного характеру, які пояснюють той факт, що це сталося саме з цією, а не з будь-якою іншою мовою. Разом з тим, саме перетворення однієї зі світових мов у засіб глобальної комунікації — історичний імператив, без якого глобалізований світ міг би стати новим Вавилоном. З такої точки зору можна трактувати глобалізацію як позитивне явище. Постановка проблеми дозволяє отримати нове бачення мовної картини світу в цілому, і в Україні зокрема.

Робота є не просто теоретизуванням, яке не має реальної цілі. Адже дослідження має безпосередньо практичне значення для науки та етнопсихолінгвістики зокрема. Стаття містить цінну інформацію як для використання психологами, так і для детальнішого вивчення міжкультурної комунікації в умовах глобалізації як невід'ємної частини сучасного життя.

Хоча проблеми глобалізації та етнопсихологічних особливостей спілкування не раз виступали предметом дослідження як вітчизняних, так і зарубіжних авторів (А.С. Харчевка, Л.В. Засєкіна, О.І. Черденченко, І. Дзюба, В. Радчук, К. Пауер, Л. Мартіне, Д. Хаймс, І.О. Голубовська, А.Д. Белова, М.Б. Бергельсон, Ф. С. Бацевич, М.В. Мельникова, С.Г. Тер-Мінасова, А.Я. Боднар, С. МакКау та інші), слід зазначити, що ще й досі не було систематизовано конкретні риси глобалізаційних

впливів на міжкультурне спілкування та національну мову.

Починаючи від останніх десятиліть ХХ століття, народи планети та їхні культури зазнають впливу потужного світового процесу, який дістав назву глобалізації (термін цей уперше вжив 1985 року американський соціолог Р. Робертсон). Масштаби й багатоаспектність цього процесу засвідчують, що людство вступило в нову добу свого розвитку, який матиме характер планетарних змін. Глобалізація опиняється в центрі уваги не лише політиків та економістів, а й філософів, соціологів, культурологів, письменників, журналів, представників різних громадських рухів.

Глобалізація – процес всесвітньої економічної, політичної та культурної інтеграції та уніфікації. Основним наслідком цього явища є світовий розподіл праці, міграція капіталу в масштабах планети, людських та виробничих ресурсів, стандартизація законодавства, економічних та технологічних процесів, а також зближення культур різних країн. Це об'єктивний процес, який носить системний характер, тобто охоплює всі сфери життя суспільства.

Витоки глобалізації, близької до тієї, свідками якої є сучасне покоління, беруть свій початок у XVI та XVII століттях, коли стійкий економічний ріст в Європі поєднувався з успіхами в мореплаванні та географічними відкриттями. У результаті, португальські та іспанські торговці поширили свою діяльність по всьому світу і взялися за колонізацію Америки. У XVII столітті Голландська компанія, яка здійснювала торгівлю з багатьма азійськими країнами, стала першою справжньою міжнародною компанією. У XIX столітті швидка індустріалізація спричинила ріст торгівлі та інвестицій між європейськими державами, їх колоніями та США. У першій половині ХХ століття процеси глобалізації були перервані двома світовими війнами та періодом економічного спаду, який їх розділяв.

Після Другої світової війни глобалізація відновила свою прискорену темп. Їй сприяли покращення в технології, наслідком яких стали швидкі морські, залізничні та повітряні перевезення, а також міжнародного телефонного зв'язку. Основними організаціями, які поглиблюють процес глобалізації на даний момент, є Світова Організація Торгівлі (СОТ), Європейський союз та низка інших міжнародних організацій.

Для такого поширеного явища як культурна глобалізація характерним є зближення ділової та споживчої культури між різними країнами світу, а також – ріст міжнародного спілкування. З одного боку, це призводить до популяризації окремих видів національної культури по всьому світу. З іншого – популярні міжнародні культурні явища можуть витіснити національні та перетворити їх на інтернаціональні. Однак, кожне суспільство об'єктивно зацікавлене у збереженні своєї мовної та культурної самобутності, що в умовах глобального інформаційного простору і легкості транскордонних впливів є досить важким завданням.

Унаслідок глобалізації інформаційного простору, значного збільшення джерел інформації та швидкості її надходження, якісно змінилися умови соціалізації в суспільстві. Жодна держава технічно не в змозі ізо-

лювати свій інформаційний простір від надходження інформації ззовні. Широкий доступ усіх верст населення до засобів поширення інформації здатен якісно змінити відносини у суспільстві. Оскільки така «масова» інформація (від преси, радіо і телебачення, кіно, Інтернету, закладів культури тощо) надходить постійно, стосується усіх значущих подій, апелює до цінностей (або й пропонує нові), враховує (аби бути донесеною до користувача) психологічні особливості людини, зрештою, представляє певні моделі поведінки, – вона є вагомим фактором формування цінностей, світоглядних орієнтацій, уявлень про належну поведінку і спосіб мислення взагалі. Вплив чиниться як через зміст інформації, так і через її форму (мову, стиль викладення, апеляцію до значущих фактів і подій тощо). Увесь цей комплекс впливів творить те, що можна назвати спільним змістовим простором суспільства – системою вірувань, світоглядних настанов, мовних конструкцій, стереотипів, способів пов'язання форми і змісту та інших категорій, що визначають особливості мислення і комунікації в певному суспільстві.

Глобалізацію нерідко ототожнюють з американізацією, що пов'язано з посиленням США у світі з ХХ століття. Яскравим прикладом впливу Америки є широке розповсюдження у світі англійської мови в якості мови міжнародного спілкування. Американський Голівуд випускає переважну частину фільмів для світового прокату. Саме у США були засновані такі сьогодні вже світові корпорації, як Microsoft, Intel, Coca-cola, Procter&Gamble та багато інших. Американська мережа швидкого харчування McDonald's через свою розповсюдженість у світі стала своєрідним символом глобалізації. На основі вартості бутерброду Big-Mac в ресторанах McDonald's по всьому світу британський журнал The Economist навіть підраховує купівельну спроможність світових валют.

Проте, інші країни також роблять свій внесок у глобалізацію. Наприклад, один із символів цього процесу – ІКЕА – з'явився у Швеції, популярна служба миттєвих повідомлень ICQ була створена в Ізраїлі, а Skype – в Естонії. Зважаючи на вищевказані факти виникає таке парадоксальне запитання: чи є глобалізація справді глобальним процесом? Коли подивитися на карту планети, то, як підкреслює І. Дзюба, побачимо, що величезний регіон мусульманського життя – від Магриба до Індонезії – не приймає її цінностей і дедалі жорсткіше їй протистоїть. Величезний африканський континент і Латинська Америка мають хіба що страждальне відношення до неї, а гігантський Китай неквапливо виношує свій варіант глобалізації.

Одне з визначень терміну «культура» говорить, що це – перш за все повідомлення: вислови, побутові за законами певної мови та лексичного матеріалу, набори висловів, семантично і прагматично пов'язаних між собою (тексти різного роду), та реальність, до якої вони апелюють. Відповідно до цієї дефініції, глобалізація культури означає формування такої знакової системи, яка б була придатна для опису всіх можливих фізичних, економічних і соціальних реалій суспільства, залучених в глобалізаційний процес. Основною небезпекою при цьому виявляється можливість втрати різними культурами своєї індивідуальності,

свої специфіки, що неминуче призведе і до втрати носіями даної культури власної ідентичності, до розмивання культур і внаслідок цього – до втрати виключно важливого для розвитку будь-якої цивілізації чинника – чинника різноманітності.

Отже, не зважаючи на те чи явище глобалізації є позитивним чи негативним, приносить користь чи збитки, потрібно погодитись, що цей процес не зупинити, адже його рушійною силою є історія та беззаперечні факти. А для того, щоб людство якомога менше відчувало на собі негативні наслідки цього процесу, потрібно намагатися спрямувати його у потрібному руслі з мінімальними втратами для усіх культур світу. Зрештою глобалізація має свої плюси, пропонуючи певні схеми, які вже стали універсальними.

У сучасному динамічному світі звичним явищем стали контакти носіїв різних культур та мов. Незнання або неадекватне відтворення норм мовленнєвої та не мовленнєвої поведінки створює труднощі у спілкуванні представників різних лінгвокультурних спільнот і може спричинити різноманітні комунікативні дефініції.

Національно-культурні чинники мають істотний вплив як на елементи мовного коду, так і на власне процес спілкування. Елементи та категорії мовного виду ідіоетнічної мови формують неповторні мовні картини світу, які відрізняються від концептуальних(наукових) картин світу. Вагомим є вплив національно-культурних чинників на семантику окремих слів і, відповідно, фрагментів мовних картин світу. Національно-культурні чинники значно впливають на структуру комунікативного акту і його складову. Особливо відчутно вони позначаються на формуванні соціальних ролей учасників комунікації, які розкривають їх соціальну взаємодію.

Процес оволодіння людиною культурою суспільства відбувається не спокійно, а контролюється цим суспільством. Культурні знання засвоюються особистістю в тому обсязі й настільки глибоко, настільки це необхідно для рольової діяльності, яка формує її рольовий репертуар (батька, директора, гостя тощо). Одна із ролей особистості – національна, яка формується на перших етапах соціалізації завдяки сімейному та шкільному вихованню, – є спільною для всіх носіїв певної мови. Культурні знання, засвоєні в межах цієї ролі, є ядром феномену, який називають національною специфікою мислення і спілкування.

Однак у реаліях сучасної нам інформаційної ери, характерною рисою якої і є процес глобалізації, деякі явища та поняття, притаманні життю різних культурних спільнот, зазнали чималих змін. Глобалізація, стверджують її опоненти, призводить до зникнення культурної самобутності багатьох не лише малих, але й великих народів. Під її впливом ніби формується такий собі загальний, уніфікований культурний стандарт, позначений печаткою американізації, що руйнує різноманітність традиційних устроїв життя, звичаїв та культурних ідентичностей, які ще вчора яскраво збагачували палітру нашого світу.

Очевидно, має рацію відомий перуанський письменник Маріл Варгас Льоса, який вважає, що світ, в якому нам доведеться жити у цьому столітті, буде менш яскравим і меншою мірою забарвленим місцевим

кolorитом, ніж той світ, який залишиться в минулому.

Дійсно, багато звичаїв, церемоній, ритуалів, форм поведінки, які в минулому надавали людству його фольклорну та етнографічну різноманітність, поступово зникають, тоді як основна частина суспільства засвоює нові, багато в чому подібні форми життя, які більшою мірою відповідають реаліям нашого часу. Не зважаючи на це, на думку А. Харчевки, «навіть хоч один серйозний етнограф чи культуролог стверджуватиме, що сучасний мешканець будь-якого африканського(як, зрештою, і латиноамериканського, індуського, арабського чи полінезійського) села втратив свою самобутність тому, що носить американські джинси, слухає американську музику, п'є американську газовану воду та жує американські чіпси».

Ще одним вагомим аргументом на захист глобалізації, як вважає А. Харчевка, є той факт, що культуру, яка залишається незмінною упродовж тривалого часу, можна вивчити лише серед невеликих та примітивних язичницьких спільнот, що живуть в повній ізоляції без будь-яких контактів із зовнішнім світом та іншим народом. Всі інші культури, і особливо ті, які можуть вважатися сучасними та живими, зазнали змін, вбираючи в себе елементи інших культур. Намагатися чинити опір подібним впливам означає не лише опиратися неминучій модернізації, але й боротися за архаїзм культури, за консервацію її застиглих форм, забуваючи про те, що культура, яка не розвивається, деградує.

У науці вже більше двохсот років дискутується питання про співвідношення мови і етносу Й. Гердер і В. Гумбольдт надавали мові провідного значення у формуванні національної специфіки, В. Боас порушував питання про «глибоке вивчення психології народів світу» засобами лінгвістичного аналізу, Е. Сепір вважав модель соціального поведіння залежною від специфіки відображення і позначення у знаках мови. Але існували і протилежні точки зору: для Б. Бауера мова була «посередником» між нацією і культурою, Карлаццо–Амарі вважав націю результатом містичної долі, узагалі заперечував будь-яку роль мови у формуванні нації.

Функція національної мови полягає в тому, що в мові представлена нація чи народність як цілісність, а в ній – етапи історичного розвитку з культурними традиціями, нормами, системою цінностей, рівнем духовного надбання. Слід зазначити, що в більшості випадків національна мова і національності збігаються. Але існують і протиріччя: за етнічним походженням – людина однієї національності, а по мові й культурі, якою користується – інша. У масштабах суспільств, що формуються з представників різних етносів, постають проблеми асиміляції ряду мов або функціонування двомовності, тримовності як норм демократичного державного устрою. Іноді питання рівноправності найбільш розповсюджених мов набувають політичного характеру.

Як вважає Ф. Бацевич, людина сприймає світ крізь категорії рідної мови, яка пронизана неповторним народним духом. Мислення і поведінка людини залежить від структури мови, якою ця людина послуговується з моменту народження. Мова ніби описує на-

вколо людини чарівне коло, вирватись за межі якого можна лише оволодівши іншою мовою. Але знову індивід потрапляє в полон іншої мови, і так – до безконечності. Іншими словами, людина пізнає світ і орієнтується в ньому так, як їй «підказують» категорії рідної мови (чи мови, якою вона володіє). Але когнітивна діяльність людини лише певною мірою визначається мовою, оскільки в пізнавальних процесах істотну роль відіграє наука, практична та перцептивна (пов'язана з безпосередніми відчуттями) діяльність тощо, які виформовують концептуальну картину світу.

Водночас у процесі комунікації важливе значення має ідіоетнічне. Як зазначає сучасний американський дослідник Д. Хаймс, «люди, які належать до різних культур, ... володіють особливими комунікативними системами, а не одними й тими самими природними комунікативними можливостями лише з різними звичаями. Культурні цінності й вірування часто створюють мовну реальність».

Існує національно-культурна специфіка вербальної та невербальної поведінки представників різних культурно-мовних спільнот, яка виявляється насамперед в особливій системній комбінаториці елементів досвіду, які можуть повторюватися у багатьох культурах. Те, що в одній мовно-культурній спільноті може виражатися засобами мови, в іншій – засобами паралінгвістики чи ритуалу. Наприклад, у європейській культурі (в широкому сенсі слова) спілкування друзів може відбуватися без слів (привітання кивком голови, жестове запрошення йти поряд, відмова за допомогою жесту і кивка голови, прощання тощо); у японській та китайській культурах таке спілкування практично неможливе. Хрестоматійний приклад невірного тлумачення при формальному збігу жестів – діаметрально протилежний розподіл рухів голови в українців і болгар. Існує і багато інших випадків, коли однаковим жестам у різних культурах надається різне значення. Наприклад, відкрита долоня в Греції означає образу. Для іспанців, греків та італійців образливим є жест доторкання до мочки вуха. А в Португалії цей жест означає, що людина не розчула сказаного. Росіяни, прощаючись, махають рукою, розвертаючи долоню від себе і розгойдуючи нею вперед і назад, тоді як англійці розгойдують нею з боку вбік, а італійці розвертають долоню до себе і розгойдують нею вперед та назад. Український школяр чи студент, що бажає виступити на занятті, піднімає руку, витягнувши кисть; у німців піднімають два пальці. Українські студенти, якщо хочуть виразити схвалення викладачу, що блискуче прочитав лекцію, починають аплодувати; західноєвропейські студенти в тій же ситуації стукають кістками пальців по столі. В Індії й у деяких інших азійських країнах знайомі при зустрічі складають руки човником, притискаючи їх до грудей, і злегка схиляють уперед голову, а не вітаються за руку. Говорячи про себе, європеєць показує рукою на груди, а японець – на ніс. Китаєць чи японець, розповідаючи про своє нещастя, посміхається, щоб «слухачі не засмучувались»; у європейському культурному ареалі цього не роблять.

Вивчення культурно-психологічних аспектів комунікації – одна з найважливіших проблем етнопси-

хололінгвістики. Безперечно, спілкування носіїв різних ідіоетнічних мов – це не лише знання засобів мовного коду, володіння елементами і категоріями чужої мови. Людина, яка хоче вільно і невимушено комунікувати з носіями іншої мови, повинна оволодіти також їх культурою, що знайшла своє втілення в цій мові. Але за сучасних умов, коли процес глобалізації стає все ширшим, охоплює все нові народності, стираючи кордони між країнами та різкі відмінності між культурами, процесом міжнаціональної комунікації стає децю простішим, адже дедалі менше виявляється причин для непорозуміння навіть між представниками різних культур, якщо вони підпорядковуються єдиній системі та грають за єдиними правилами.

Таким чином, не зважаючи на всі негативні впливи та процеси, які веде за собою глобалізація, в даному контексті це явище можна розглядати з позитивної точки зору і погодитись, що воно значною мірою полегшує та спрощує процес міжнаціональної комунікації. Специфікою культурної ситуації сучасного світу є як тісне зближення всіх народів земної кулі, що уможлиблює діалог культур, так і наявність глобальних проблем, викликів існуванню людства, що можуть бути вирішеними лише за допомогою спільних зусиль представників усіх культурних середовищ.

Феномен глобалізації не отримував однозначної оцінки анів попередній, ані у сучасній науці. Це явище можна тлумачити і як позитивний, і як негативний процес, наслідки якого, попри це, досить відчутні практично у всіх сучасних культурах. Зокрема, у статті проаналізовано вплив глобалізаційних процесів на розвиток діалогу культур та визначено низку позитивних факторів його прояву, які значно полегшують та спрощують міжнаціональне спілкування.

Як було встановлено в процесі дослідження, одним із найважливіших проявів глобалізації є поширення глобальної мови, роль якої виконує англійська. Наслідком цього процесу є активне долучення англіцизмів до лексичного складу різних мов, що, за свідченням багатьох науковців, спричиняє зміни на рівні не лише мови, а й усієї культури. Відповідно, можна говорити про трансформацію національних мов, яка сьогодні набуває все більш чіткого вираження. Попри це, після проведеного дослідження можна зробити висновок, що такі процеси зустрічають значний опір з боку урядів різних країн, а також міжнародних організацій.

Подібні процеси було виявлено і в українській мові, яка на сьогодні запозичує чимало англійських варіантів лексичних одиниць. Було встановлено, що це явище має позитивні сторони, оскільки англіцизми позначають низку нових понять, але також – і негативні, адже доволі часто мовці нехтують українськими відповідниками, використовуючи їх англомовні замінники. Такі дані було отримано у ході соціолінгвістичного дослідження, яке продемонструвало високий відсоток використання англіцизмів сучасною молоддю на прикладі студентів Національного університету «Острозька академія». Причиною такої ситуації можна вважати широкий вжиток запозичених з глобальної мови слів на сторінках періодичних видань України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бачевич Ф.С. Основы коммуникативной лингвистики: Учебник / Ф.С. Бачевич – К.: 2004. – 342с.
2. Бергельсон М.Б. Межкультурная коммуникация как исследовательская программа: лингвистические методы кросскультурных взаимодействий / М.Б. Бергельсон. – М.: Слово, 2002 – 156 С.
3. Вежицкая А. Языковая картина мира как особый способ репрезентации образа мира в сознании человека / А. Вежицкая // Вопросы языкознания. - № 6. — 2000. — С.33-38
4. Голубовська І.О. Етнічні особливості мовних картин світу: Монографія/ І.О. Голубовська – К.: 2004. – 284 с.
5. Огнева Е. А. Когнитивное моделирование концептосферы художественного текста / Е. А. Огнева. — М.: Эдитус, 2013. — 282 с.
6. Садохин А.П. Компетентность или компетенция в межкультурной коммуникации/ А. П. Садохин // Вестник Московского университета: лингвистика и межкультурная коммуникация. Серия «Лингвистика и межкультурная коммуникация». Вып. 3.–2007.– 233 с.
7. Тер-Минасова С.Г. Язык и межкультурная коммуникация / С.Г. Тер-Минасова. – М.: 2000. – 264 с.
8. Хаймс Д. Этнография речи / Д. Хаймс // Новое в лингвистике. Вып.7. – М.: 1975, – 156 с.
9. Erickson E. Advantages and disadvantages of qualitative research. – Lexington, 1989. – 338–353 P.
10. Gee J. Socio – Cultural approaches to literacy. – New York: Cambridge University Press, 1992.
11. McKay S.L., Hornberger N.H. Sociolinguistics and language teaching. – Cambridge University Press, 2010. – 400 p.
12. Дзюба І. Глобалізація й майбутнє культури [Електронний ресурс] / І. Дзюба. – Режим доступу до статті: dialogs.org.ua
13. Мова як символічний код культури [Електронний ресурс]. – Режим доступу до статті: www.djerele.com

REFERENCES

1. Batsevych F.S. Basis of the communicative linguistics: textbook / F.S. Batsevych – K. : 2004. – 342p.
2. Berhelson M.B. Intercultural communication as a research program: linguistic methods of culture / F.S. Berhelson. – M.: A Word, 2002 – 156 P.
3. Vezhbitska A. Language picture of the world as a special method of the representation of the world in the human mind /A. Vezhbitska // Questions about linguistics. - № 6. — 2000. — P.33-38
4. Holubovska E.O. Ethic peculiarities of the language in the world: Monograph / E.O. Holubovska/ K.: 2004. – 284 p.
5. Ohneva E.A. Cognitive concepts of the stories / E.A. Ohneva. — M.: Edytus, 2013. — 282 p.
6. Sadokhin A.P. Competence in the intercultural communication // Moscow university bulletin: Scientific Journal: Linguistics and intercultural communication. Publication III, 2007, 233 p.
7. Ter-Minasova S.G. Language and intercultural communication. – M.: 2000. – 264 p.
8. Hayms D. language ethnographics // New in Linguistics, Publication 7. – M.: 1975, – 156 p.
9. Erickson E. Advantages and disadvantages of qualitative research. – Lexington, 1989. – 338–353 P.
10. Gee J. Socio – Cultural approaches to literacy. – New York: Cambridge University Press, 1992.
11. McKay S.L., Hornberger N.H. Sociolinguistics and language teaching. – Cambridge University Press, 2010. – 400 p.
12. Dziuba I. Globalization and future of culture. – Electronic resource: dialogs.org.ua
13. Language as symbolic code of culture. - Electronic resource: www.djerele.com

Sociolinguistic transfer of the norms of intercultural communication in the realities of the global world

S. V. Novoseletska, N. V. Shapran

Abstract. The important element of intercultural communication, which has become so popular recently, is the phenomena of globalization of the world not only in the sphere of economics, politics, but as well as in culture and language, which are losing their values and gaining some others' from more popular and well known in the modern world. Thus, in such situation of global process, the ethnic rules and norms of intercultural communication suffer from different changes, which have become universal in many countries and with many people. Such persistent influence of globalization has as positive as negative sides, has supporters and opponents. The dimensions of the social context shape communicative conversations, thereby giving them their culturally specific character, what members of particular cultural groups thank or apologize for, or compliment on, usually reflects values because, in performing these speech acts, people are often implicitly assessing the behavior, possessions, accomplishments, character, or appearance of others. A source of intercultural miscommunication highlighted by the findings of cross-cultural studies is sociolinguistic transfer. Sociolinguistic transfer refers to the use of the rules of speaking of one's own speech community or cultural group when interacting with members of another community or group. This can occur in interactions in which one or more of the interlocutors is using a foreign or second language but employing the rules of speaking of his or her native language. It can even occur in interactions between individuals who have different rules of speaking. To illustrate how sociolinguistic transfer can be a source of intercultural miscommunication, we turn to some studies of compliment giving and responding behavior. There is frequently interactional trouble when members of one cultural group compliment in situations in which compliments are inappropriate for members of other groups. Sociolinguists have also shown that the effects of intercultural miscommunication generated in the micro contexts of talk, in turn, have an impact upon the structural circumstances of the society. Sociolinguists, however, have been slow to address how insights from their studies of intercultural communication can be used to improve the practice of intercultural communication, this slowness is because of the tendency of sociolinguists to take a stance as outsiders and in their recognitions of the integrity and equality of all cultures, to be reluctant to "meddle" with the cultures they study.

Keywords: *intercultural communication, language, globalization, culture, language behavior.*

Социолингвистическая трансформация норм межкультурного общения в реалиях глобализованого мира

С. В. Новоселецкая, Н. В. Шапран

Аннотация. Важным элементом межкультурного общения, которое стало очень популярным в последние время — это феномен глобализации мира не только в сфере экономики, политике, но и в культуре и языках, которое теряет свои ценности, приобретая новое из более популярных и более известных в современном мире. Поэтому в ситуации глобализационных процессов этнические правила и нормы общения страдают от разных изменений, которые стали уже универсальными во

многих странах и для многих людей. Такое настойчивое влияние глобализации имеет позитивные и негативные стороны, имеет единомышленников и оппонентов. Факторы социального контекста влияют на общение, придавая ему культурно специфической особенности. Члены одних культурных групп, когда благодарят или извиняются, хвалят, часто отображает их ценности, характер достижений и даже внешность. Источник межкультурного разногласия, которое определяется материалами межкультурного исследования — это социолингвистический трансфер, что определяется использованием правил общения одной культурной группы другими. Это может случиться в разговорах между интерлокутами, которые используют иностранный язык по правилам и нормам своего родного языка. Непонимание может возникнуть даже в общении людей с разными правилами речи. Социолингвистический трансфер важен в процессе межкультурного общения как условие понимания языкового поведения в определенных культурных средах, важен и процесс формирования концептов и теорий для создания общей теории языкового развития и его использования. Это объективный процесс, носящий системный характер и он затрагивает все сферы общественной жизни. Социолингвисты довели, что эффекты межкультурного разногласия возникают в макроконтексте речи, что имеет влияние на структурные обстоятельства общества. Результаты изучения межкультурного общения могут быть использованы для улучшения практики межкультурного общения. Медлительность результатов изучения объясняется тенденцией оставаться в стороне от признания цельности и равенства всех культур и нежеланием стать частью изучаемых культур. Важно признать, что плохое межкультурное общение порождает много непонимания и вреда, даже конфликтов. И наоборот, те, кто знают много о межкультурном общении, существенно влияют на его улучшение. Исследования межкультурного общения встречаются с трудностями, определяемыми многими факторами двух культурных систем.

Ключевые слова: *межкультурное общение, язык, глобализация, культура, языковое поведение.*